

נימוקי יוסף מסכת מועד קטן דף יב עמוד א

עצרת כר"ה

פירוש א"פ שאינו נוהג איסור מלאכה אלא יום אחד כז' ימים חשוב והואיל דיש לה תשלומין כל ז' שאם לא הקריב חגיגתו של י"ט של עצרת יכול להקריבה בששה ימים שאחר עצרת ולא אמרינן עבר יומו בטל קרבנו.

ר"ה ויוה"כ כרגלים. ופסקינן הכי הלכתא כרבן גמליאל א"פ דאין לה תשלומין כלל וכו' ש עצרת:

ק"ן אורה פ"ג ו' ט

וקצת צ"ע היכן מצינו דאבל אינו נוהג אבילותו בז' ימי תשלומין, ובחגיגה פרק אין דורשין (י"ח ע"א) לא מצינו אלא דיום טבוח אסור בהספד ותענית אם חל עצרת בחול, והיינו דיש להם דין יום טוב הכתובים במגילת תענית, אבל היכן מצינו דאבילות נדחה בהם, דאטו בחנוכה ופורים דלא בטלה מגילת תענית גם עתה אבל לא ינהוג אבילותו בהם, זה לא שמענו, הן אמת דהטור ד"ל (י"ד סימן ת"א) כתב בשם השאלות דפורים דינו כרגלים לענין אבילות והובא בדברי הרא"ש ד"ל בפירקין (סימן פ"ה) אבל כבר נחלקו עליו הראשונים ד"ל גם לענין פורים, וגם הוא ד"ל מודה בחנוכה דנוהג אבילות, וכן בכל ימים טובים הכתובים במגילת תענית ומה שכתב ד"ל ד"ל וט"ו שניהם שוין לענין אבילות לענ"ד צ"ע, דט"ו לפרזים וי"ד למוקפים אינן אלא ככל יום טוב הכתובים במגילת תענית, וכדאמרינן (תענית י"ח ע"ב) לא נצרכה אלא לאסור את של זה בזה, ואין שום חילוק בין ר"ח וחנוכה לפורים יום ט"ו לפרזים וי"ד למוקפין כולן אין בהם אלא דין יום טוב הכתוב במגילת תענית, ולמה נחלק ביניהם לענין אבילות, על כל פנים בז' ימי תשלומין ודאי נמי אין להם אלא דין ר"ח וחנוכה, והשתא עצרת אפילו בזמן המקדש אמאי לא יעלה, וצריך לומר דמכל מקום כיון דבזמן המקדש (משבא) [משכא] עצרת כל ז' שוינהו רבנן כרגלים של פסח וסוכות.

ויש לדקדק עוד לשיטת הרמב"ם ד"ל מאי טעמא דר"ג דאמר ר"ה ויה"כ כרגלים, הא ר"ה ויה"כ לא עדיפי משבת, דבהו ג"כ לא כתיב שמחה, ואם בשבת דברים שבצינעה נוהג גם בר"ה מן הדין שיהוג, ואמאי אינו עולה, ומיוה"כ קשה יותר אמאי אינו עולה, הא הרבה מצות ז' נוהגות בו, וצריך לומר כיון דאיתקיש כולהו מועדות אהדדי כולהו חד דינא אית להו, וחכמים סבירא להו דעצרת דכתיב בהו שמחה כרגלים ור"ה ויה"כ (בשבת) [כשבת] ועיין רש"י בד"ה ר"ה כשבת והואיל ואינו אלא יום אחד, ואין זה מדוקדק, דהא עצרת נמי יום א' הוא, אלא כמו שכתבתי, אבל דעת רוב ראשונים דאין חילוק לענין דברים שבצינעה בין שבת לרגלים, והטעם דשבת עולה, ורגל אינו עולה אמרו בירושלמי (פ"ב ה"ה) משום דאי אפשר לז' בלא שבת, ואם לא יעלה לא יהיה ז' רצופים לעולם, ולקמן יתבאר יותר בזה א"ה.

יקרא פרשת אמור פרק כג

- (יז) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שמים שני עשרונים סלת תהינה חמץ מאפינה בפורים ליקנן;
- (יח) והקרבתם על הלחם שקצעת כבשים תמימים בני שנה ופרו בן בקר אחד ואילים שנים יהיו עלה ליקנן ומנחתם ונספיקם אשה ריש גיחם ליקנן;
- (יט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים;
- (כ) והניף הפהו אתם על לחם הבפרים תנופה לפני יקנן על שני כבשים קדש יהיו ליקנן לפהו;
- (כא) ויקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם קל מלאכת עבודה לא תעשו חטאת עולם בקל מושבתיכם לדורתיכם;
- (כב) וקצרתם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה לא תלקט לעני ולגר מעוזב אתם אני יקנן אלהיכם: ס
- (כג) וידבר יהוה אל משה לאמר

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יז עמוד ב

דבי רבי אליעזר בן יעקב תנא: אמר קרא וקראתם הבקצרכם איזהו חג שאתה קורא וקוצר בו - הוי אומר זה חג עצרת. אימת? אילימא ביום טוב - קצירה ביום טוב מי שרי? אלא לאו - לתשלומין. ואף על גב דאיתמר דרבי אלעזר אמר רבי אושעיא, אצטריך דרבי אליעזר בן יעקב. דאי מדרבי אלעזר אמר רבי אושעיא - הוה אמינא: מה תשלומין של חג המצות אסור בעשיית מלאכה - אף תשלומי עצרת נמי אסור בעשיית מלאכה, קמשמע לן דרבי אליעזר בן יעקב. ואי מדרבי אליעזר בן יעקב

גמרא. גזירות בטלו ימים לא בטלו. ושילינן כיון
וגזירת בטלו למאי הלכתא לא בטלו ימים,
ואמרי' דה"ק דגזירות¹⁰ בטלו לגמרי, אם בטלו
מעליו שגלח קודם הרגל, אבל אם הגזירה עומדת
במקומה שלא גלח בערב הרגל, ימי לי במקומן
עומדין, שאין רגל מפסיק ומונה מנינו, אלא
שהרגל עולה לו למנין, דטעמא מאי אמור רבנן
שיהא הרגל מפסיק כדי שלא יהא ברגל מנוול, וזה
מנוול הוא, כיון שלא גלח מערב הרגל, כי גם
במועד אסור לגלח מדין מועד. ואידך סבר כי
ימים בטלו לגמרי, ואע"פ שהיה יכול לגלח ערב
הרגל ולא גלח, מגלח לאחר הרגל, וכן הלכה¹¹.
[יט, ב] ואמרי' בניחותא, והתניא וכו'. וכאלו
אמרו תנאי היא¹².

והא דאמרי' כמי¹³ שבמזוזה ואלוהי המזוזה וכו'.

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף פ עמוד ב

שנית אם ארחץ, אם לא ארחץ היכי דמי? אלימא דאמרה תיתסר הנאת רחיצה לעולם עלי אם לא ארחץ היום, למה לה הפרה? תתסחי!
אמר רב יהודה: דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה. דכוותיה דקתני: אם לא אתקשט, אם לא אתקשט בנפט,
לכלוך הוא! אמר [רב יהודה]: דאמרה הנאת רחיצה לעולם עלי אם ארחץ היום ושבועה שלא ארחץ, הנאת קישוט עלי לעולם אם
אתקשט היום ושבועה שלא אתקשט. א"ל רבינא לרב אשי: האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני! א"ל, תני: אלו נדרים ושבועות.
ואיבעית אימא: שבועות נמי היינו נדרים, דתנן: כנדרי רשעים - נדר בנזיר ובקרנן ובשבועה. ואמרו רבנן רחיצה אית בה עני נפש כי לא
רחצה? ורמינה: אע"פ שאסור בכולן, אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד; ואי אמרת כי לא רחצה איכא עני, ביום
הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת! אמר רבא: מענינא דקרא, גבי יום הכיפורים דכתיב אתענו את נפשותיכם, מילתא דידע עיניא השתא,
רחיצה לא ידע עיניא השתא; גבי נדרים דכתיב בכל נדר וכל שבועת אסר לענות נפש, מילתא דאתיא ליה לידי עני, וכי לא רחצה אתיא
לידי עני. ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי¹⁴ מעיין של בני העיר, חיייהו וחיי אחרים - חיייהו קודמין לחיי אחרים, בהמתם [ובהמת אחרים -
בהמתם] קודמת לבהמת אחרים, כביסתן וכביסת אחרים - כביסתן קודמת לכביסת אחרים, חיי אחרים וכביסתן - חיי אחרים קודמין
לכביסתן, רבי יוסי אומר: כביסתן קודמת לחיי אחרים; השתא כביסה, אמר רבי יוסי יש בה צער,